

Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (ketvirtoji kolegija) SPRENDIMAS

2014 m. balandžio 10 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Intelektinė nuosavybė — Autorių teisės ir gretutinės teisės — Autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimas — Direktyva 2001/29/EB — 5 straipsnio 2 dalies b punktas ir 5 dalis — Atgaminimo teisė — Išimties ir apribojimai — Atgaminimas asmeniniam naudojimui — Teisėtas kopijos šaltinis — Direktyva 2004/48/EB — Taikymo sritis“

Byloje C-435/12

dėl *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandai) 2012 m. rugsėjo 21 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2012 m. rugsėjo 26 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

ACI Adam BV ir kt.

prieš

Stichting de Thuiskopie,

Stichting Onderhandeligen Thuiskopie vergoeding,

TEISINGUMO TEISMAS (ketvirtoji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas L. Bay Larsen, ketvirtosios kolegijos teisėjo pareigas einantis Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas K. Lenaerts, teisėjai M. Safjan, J. Malenovský (pranešėjas) ir A. Prechal,

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,

posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2013 m. spalio 9 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

- *ACI Adam BV ir kt.*, atstovaujama *advocaat* D. Visser,
- *Stichting de Thuiskopie ir Stichting Onderhandeligen Thuiskopie vergoeding*, atstovaujama *advocaten* T. Cohen Jehoram ir V. Rörsch,
- Nyderlandų vyriausybės, atstovaujamos C. Schillemans ir M. Noort,

* Proceso kalba: olandų.

- Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos M. García-Valdecasas Dorrego,
- Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* P. Gentili,
- Lietuvos vyriausybės, atstovaujamos D. Kriauciūno ir J. Nasutavičienės,
- Austrijos vyriausybės, atstovaujamos A. Posch,
- Europos Komisijos, atstovaujamos J. Samnadda ir F. Wilman,

susipažinęs su 2014 m. sausio 9 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

- 1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba, 17 sk., 1 t., p. 230) 5 straipsnio 2 dalies b punkto ir 5 dalies, taip pat dėl 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo (OL L 157, p. 45; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 2 t., p. 32, ir klaidų ištaisymai OL L 195, p. 16, ir OL L 204, p. 27) išaiškinimo.
- 2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant *ACI Adam BV* ir kitų įmonių (toliau – *ACI Adam ir kt.*) ginčą su *Stichting de Thuiskopie* (toliau – *Thuiskopie*) ir *Stichting Onderhandeligen Thuiskopie vergoeding* (toliau – *SONT*), dviem agentūromis, kurių pirmoji atsakinga už mokesčio, kurį turi mokėti laikmenų, skirtų atgaminti asmeniniam naudojimui literatūros, mokslo arba meno kūrinius, gamintojai arba importuotojai, surinkimą ir jo paskirstymą (toliau – mokestis už kopijavimą asmeniniam naudojimui), o antroji – už tokio mokesčio sumos nustatymą; ginčas kilo dėl to, kad nustatydamą minėto mokesčio sumą *SONT* atsižvelgia į nuostolius, patiriamus dėl kopijavimo iš neteisėto šaltinio.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 2001/29

- 3 Direktyvos 2001/29 22, 31, 32, 35, 38 ir 44 konstatuojamosiose dalyse nurodyta:

„(22) Deramos paramos kultūrai skleisti tikslo neturi būti siekiama aukojant griežtą teisių apsaugą arba toleruojant neteisėtus suklastotų ar piratinių kūrinių platinimo būdus.

<...>

(31) Turi būti išlaikyta derama pusiausvyra tarp įvairių kategorijų teisių turėtojų teisių ir interesų, taip pat tarp įvairių kategorijų teisių turėtojų ir saugomų objektų naudotojų. <...>

(32) Ši direktyva nustato išsamų atgaminimo teisės ir viešo paskelbimo teisės išimčių ir apribojimų sąrašą. Kai kurios išimtys arba apribojimai prireikus taikomi tik atgaminimo teisei. Šiame sąraše deramai atsižvelgiama į skirtingas valstybių narių teisės tradicijas ir kartu siekiama užtikrinti veikiančią vidaus rinką. Valstybės narės turėtų laikytis nuoseklaus šių išimčių ir apribojimų taikymo, kuris bus įvertintas ateityje apžvelgiant įstatymų įgyvendinimą.

<...>

(35) Taikant tam tikras išimtis ar apribojimus teisių turėtojai turėtų gauti teisingą atlyginimą, kad jiems būtų deramai kompensuota už naudojimąsi jų saugomais kūriniais ar kitais objektais. Nustatant tokio atlyginimo formą, išsamią tvarką ir galimą dydį kiekvienu atveju turėtų būti atsižvelgiama į konkrečias aplinkybes. Įvertinant šias aplinkybes vertingas kriterijus būtų iš to kylanti galima žala teisių turėtojams. Tais atvejais, kai teisių turėtojai kokia nors kita forma jau yra gavę atlyginimą, pvz., licencinio mokesčio dalį, galima netaikyti jokio specialaus ar atskiro mokėjimo. Nustatant tinkamos kompensacijos dydį turėtų būti atsižvelgiama į šioje direktyvoje nurodytą techninės apsaugos priemonių naudojimo laipsnį. Tam tikrose situacijose, kai žala teisių turėtojui yra minimali, gali nebūti ir jokio išipareigojimo dėl atlyginimo.

<...>

(38) Valstybėms narėms turėtų būti leidžiama nustatyti išimtį ar apribojimus atgaminimo teisei tam tikriems garso, vaizdo ir audiovizualinės medžiagos atgaminimo asmeniniam naudojimui atvejams, kartu nustatant ir teisingą kompensaciją. Gali būti įdiegiamos arba toliau taikomos teisių turėtojams žalą kompensuojančios atlyginimo sistemos. Nors tų atlyginimo sistemų skirtumai turi poveikio vidaus rinkos veikimui, tie skirtumai analoginio atgaminimo asmeniniais tikslais srityje neturėtų turėti didesnio poveikio informacinės visuomenės plėtrai. Skaitmeninis kopijavimas asmeniniais tikslais tikriausiai bus labiau paplitęs ir turės didesnę ekonominę poveikį. Dėl to turėtų būti deramai atsižvelgiama į skaitmeninio ir analoginio asmeninio kopijavimo skirtumus ir tam tikrais atžvilgiais jie turėtų būti skiriami.

<...>

(44) Taikant šioje direktyvoje nustatytas išimtis ir apribojimus, jie turėtų būti įgyvendinami atsižvelgiant į tarptautinius išipareigojimus. Tokios išimtys ir apribojimai negali būti taikomi pažeidžiant teisėtus teisių turėtojo interesus arba prieštaraujant įprastam jo kūrinio ar kito objekto naudojimui. Valstybių narių nustatytos tokių išimčių ar apribojimų nuostatos pirmiausia turėtų deramai atspindėti padidėjusį ekonominį poveikį, kurį tokios išimtys ar apribojimai gali turėti naujos elektroninės terpės kontekste. Dėl to, atsiradus naujiems saugomų kūrinų ir kitų objektų naudojimo būdams, tam tikrų išimčių ar apribojimų taikymo sritį gali tekti netgi dar labiau riboti.“

4 Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punkte numatyta:

„Valstybės narės nustato išimtinę teisę leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma atgaminti visą arba iš dalies:

a) autoriams – savo kūrinius <...>“

5 Šios direktyvos 5 straipsnio 2 ir 5 dalyse numatyta:

„2. Valstybės narės 2 straipsnyje nustatytai atgaminimo teisei gali nustatyti išimtis arba apribojimus šiais atvejais:

<...>

b) kai atgaminama asmeniniam naudojimui bet kurioje laikmenoje ir atgaminantys fiziniai asmenys nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų, su sąlyga, kad teisių turėtojai gautų teisingą kompensaciją, priklausomą nuo 6 straipsnyje nurodytų techninių apsaugos priemonių taikymo ar netaikymo atitinkamam kūriniai ar objektui;

<...>

5. Šio straipsnio 1, 2, 3 ir 4 dalyse nustatytos išimtys ir apribojimai taikomi tik tam tikrais specialiais atvejais, kurie neprieštarauja įprastiniam kūrinio ar kito objekto naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisėtų teisių turėtojų interesų.“

6 Pagal minėtos direktyvos 6 straipsnį:

„1. Valstybės narės nustato tinkamą teisinę apsaugą nuo bet kokių veiksmingų techninių priemonių šalinimo ar vengimo, kuriuos atitinkamas asmuo daro žinodamas ar turėdamas pagrindo žinoti, kad jis to tikslo siekia.

<...>

3. Šioje direktyvoje „techninės apsaugos priemonės“ – tai bet kokia technologija, įtaisas ar sudedamoji dalis, kurie normaliai veikdami turi paskirtį užkirsti kelią arba riboti veiksmus, atliekamus su kūriniais ar kitais objektais, kurių neleidžia įstatymų numatytų autorių teisių ar teisių, gretutinių autorių teisėms, turėtojai arba [1996 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 96/9/EB dėl duomenų bazių teisinės apsaugos (OL L 77, p. 20; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 13 sk., 15 t., p. 459)] III skyriuje nutatytos *sui generis* teisių turėtojai. Techninės apsaugos priemonės laikomos veiksmingomis tais atvejais, kai saugomo kūrinio ar kito objekto naudojimą teisių turėtojas kontroliuoja taikydamas priėjimo kontrolės arba apsaugos procesą, pvz., kodavimą, elementų perstatymą arba kitą kūrinio ar objekto transformaciją arba kopijų kontrolės mechanizmą, užtikrinantį siekiamą apsaugą.

4. Nepaisant šio straipsnio 1 dalyje nustatytos teisinės apsaugos, kai nėra savanoriškų priemonių, kurių imasi teisių turėtojai, įskaitant teisių turėtojų ir kitų atitinkamų šalių sutartis, valstybės narės imasi atitinkamų priemonių, kad būtų užtikrinta, jog teisių turėtojai kurios nors nacionalinėje teisėje pagal 5 straipsnio 2 dalies a, c, d, e punktus, 3 dalies a, b arba e punktus nustatytos išimties ar apribojimo naudos gavėjui sudarytų sąlygas pasinaudoti ta išimtimi ar apribojimu tokiu mastu, kokio reikia, kad turėtų naudos iš tos išimties ar apribojimo, ir kai atitinkamas saugomas kūrinys ar objektas naudos gavėjui yra teisiškai prieinamas.

<...>“

Direktyva 2004/48

7 Direktyvos 2004/48 1 straipsnyje taip apibrėžiamas jos objektas:

„Ši direktyva nustato priemones, procedūras ir gynybos būdus užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių gynimą. Šioje direktyvoje terminas „intelektinės nuosavybės teisės“ apima pramoninės nuosavybės teises.“

8 Šios direktyvos 2 straipsnio, susijusio su jos taikymo sritimi, 1 dalyje nustatyta:

„Nepažeidžiant priemonių, kurios yra ar gali būti numatytos Bendrijos ar nacionalinės teisės aktuose, jei tokios priemonės yra palankesnės teisių turėtojams, šioje direktyvoje numatytos priemonės, procedūros ir gynybos būdai yra taikomi 3 straipsnio nustatyta tvarka visiems intelektinės nuosavybės teisių pažeidimams, numatytiems Bendrijos ir (arba) atitinkamos valstybės narės nacionaliniuose teisės aktuose.“

Nyderlandų teisė

9 Pagal Autorių teisių įstatymo (*Auteurswet, Stb.*, 2008, Nr. 538, toliau – AW) 1 straipsnį literatūros, mokslo ar meno kūrinio autorius arba jo teisių perėmėjai turi, atsižvelgiant į šiame įstatyme numatytas išimtis, išimtinę teisę, be kita ko, atgaminti šį kūrinį.

10 AW 16c straipsnio 1 ir 2 dalyse įtvirtintas atlyginimo už atgaminimą asmeniniam naudojimui principas. Šios dalys suformuluotos taip:

„1. Autoriaus teisė į literatūros, mokslo arba meno kūrinį nepažeidžiama jį ar jo dalį atgaminant laikmenoje, kuri skirta šiam kūriniiui atkurti, jeigu kopijuojama neturint tiesioginio arba netiesioginio komercinio tikslo ir tik fizinio asmens, kuris pasigamina kopiją, studijoms arba asmeniniam naudojimui.

2. Už 1 dalyje nurodytą atgaminimą kūrinio autoriui arba jo teisių perėmėjams mokamas tinkamas atlyginimas. Jį privalo mokėti 1 dalyje nurodytų laikmenų gamintojas arba importuotojas.“

11 Civilinio proceso kodekso (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) 1019h straipsnis, kuriuo perkeliamas Direktyvos 2004/48 14 straipsnis, suformuluotas taip:

„Prireikus, nukrypstant nuo Pirmosios knygos antro skyriaus dvylikto skirsnio antros pastraipos ir 843a straipsnio 1 dalies, pralaimėjusioji šalis padengia pagrįstas ir proporcingas bylą laimėjusios šalies patirtas bylinėjimosi ir kitas išlaidas, jeigu tai neprieštaruja teisingumui.“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

12 *ACI Adam ir kt.* importuoja ir (arba) gamina tuščias duomenų laikmenas, kaip antai tai CD arba CD-R rūšių kompaktinius diskus.

13 Pagal AW 16c straipsnį *ACI Adam ir kt.* turi mokėti *Thuiskopie* atlyginimą už atgaminimą asmeniniam naudojimui; atlyginimo sumą nustato SONT.

14 *ACI Adam ir kt.* mano, kad, nustatant šią sumą, neturėtų būti atsižvelgiama į žalą, kurią autorių teisių turėtojai gali patirti dėl kopijų iš neteisėtų šaltinių.

15 Todėl *ACI Adam ir kt.* kreipėsi dėl *Thuiskopie* ir SONT į *Rechtbank te 's-Gravenhage* (Hagos apygardos teismas) ir iš esmės nurodė, kad AW 16c straipsnio 2 dalyje numatytas mokestis už atgaminimą asmeniniam naudojimui skirtas tik tam, kad būtų atlyginta autorių teisių turėtojams už atgaminimo veiksmus, patenkančius į šio straipsnio 1 dalies taikymo sritį, todėl, nustatant tokio mokesčio dydį, neturėtų būti atsižvelgiama į žalą, patiriamą dėl kūriniių kopijų iš neteisėtų šaltinių.

16 *Rechtbank te 's-Gravenhage* atmetė *ACI Adam ir kt.* ieškinį 2008 m. birželio 25 d. sprendimu.

- 17 Tokį sprendimą *ACI Adam ir kt.* apskundė *Gerechtshof te 's-Gravenhage* (Hagos apeliacinis teismas). 2010 m. lapkričio 15 d. sprendimu šis teismas patvirtino *Rechtbank te 's-Gravenhage* sprendimą.
- 18 Gavęs *ACI Adam ir kt.* kasacinį skundą dėl tokios sprendimo, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, kad Direktyvoje 2001/29 nepaaiškinta, ar, nustatant tinkamą kompensaciją, numatytą šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkte, turi būti atsižvelgiama į kopijas iš neteisėtų šaltinių.
- 19 Šiomis aplinkybėmis *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandų Aukščiausiasis Teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:
1. Ar [Direktyvos 2001/5] 5 straipsnio 2 dalies b punktas, prireikus siejamas su šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad jame nurodytas autorių teisių apribojimas taikomas šioje nuostatoje nurodytus reikalavimus atitinkančiam atgaminimui, neatsižvelgiant į tai, ar atgamtus kūrinių egzempliorius atitinkamas fizinis asmuo įsigijo teisėtai, t. y. nepažeisdamas autorių teisių turėtojų teisių, o gal šis apribojimas taikytinas tik atgaminimui iš egzempliorių, kuriuos atitinkamas fizinis asmuo įsigijo nepažeisdamas autorių teisių?
 2. a) Jeigu į pirmąjį klausimą bus atsakyta taip, kaip nurodyta jo pabaigoje, ar, taikant „trijų pakopų testo“ taisyklę pagal direktyvos [2001/29] 5 straipsnio 5 dalį, gali būti išplėsta 5 straipsnio 2 dalyje numatytos išimties taikymo sritis, o gal taikant minėtą taisyklę šios išimties taikymo sritis gali būti tik susiaurinta?
b) Jeigu į pirmąjį klausimą bus atsakyta taip, kaip nurodyta jo pabaigoje, ar nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią fizinis asmuo už atgaminimą asmeniniam naudojimui be jokių tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų turi sumokėti teisingą kompensaciją, neatsižvelgiant į tai, ar atitinkamas atgaminimas pagal [Direktyvos 2001/29] 5 straipsnio 2 dalį yra teisėtas, ir kuria nepažeidžiama teisių turėtojo teisė uždrausti atgaminti ir neribojama jo teisė į žalos atlyginimą, pažeidžiamas minėtos direktyvos 5 straipsnis arba kuri nors kita Sąjungos teisės nuostata?

Ar atsakymui į šį klausimą, atsižvelgiant į „trijų pakopų testo“ taisyklę pagal [Direktyvos 2001/29] 5 straipsnio 5 dalį, svarbu tai, kad (dar) nėra techninių priemonių kovoti su neteisėtu kopijavimu asmeniniam naudojimui?
 3. Ar Direktyva 2004/48 taikytina tokioje byloje kaip pagrindinė, kurioje po to, kai valstybė narė, remdamasi [Direktyvos 2001/29] 5 straipsnio 2 dalies b punktu, nustatė pareigą laikmenų, skirtų kūriniams atgaminti, gamintojams ir importuotojams sumokėti šioje nuostatoje nurodytą tinkamą kompensaciją ir nustatė, kad teisinga kompensacija turi būti sumokėta valstybės narės paskirtai organizacijai, atsakingai už teisingų kompensacijų surinkimą ir paskirstymą, sumokėti kompensaciją turintys asmenys prašo, kad bylą nagrinėjantis teismas, atsižvelgdamas į konkrečias ginčo aplinkybes, kurios svarbios nustatant teisingą kompensaciją, priimtų sprendimą, nepalankų minėtai organizacijai, prieštaraujančiai tokiam prašymui?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo ir antrojo klausimų

- 20 Pirmuoju ir antruoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Sąjungos teisė, būtent Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punktas, siejamas su šio straipsnio 5 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiamas nacionalinis

reglamentavimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurią situacija, kai šaltinis, iš kurio atgaminama asmeniniam naudojimui, yra teisėtas, neatskiriama nuo situacijos, kai šis šaltinis yra neteisėtus.

- 21 Visų pirma reikia priminti, kad pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio formuluotą valstybės narės nustato autoriams išimtinę teisę leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma atgaminti visą kūrinį arba jo dalį ir kad pagal tos pačios direktyvos 5 straipsnio 2 dalį valstybės narės gali nustatyti minėtos teisės išimtis arba apribojimus.
- 22 Dėl šių išimčių ir apribojimų apimties reikia priminti, kad, remiantis nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, direktyvos nuostatos, nukrypstančios nuo toje pačioje direktyvoje nustatyto bendrojo principo, turi būti aiškinamos siaurai (Sprendimo *Infopaq International*, C-5/08, EU:C:2009:465, 56 punktą ir jame nurodyta teismų praktika).
- 23 Tai reiškia, kad Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalyje numatytos įvairios išimties ir apribojimai turi būti aiškinami siaurai.
- 24 Be kita ko, reikia nurodyti, kad šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalyje reikalaujama, kad nustatytos atgaminimo teisės išimties ir apribojimai būtų taikomi tik tam tikrais specialiais atvejais, kurie neprieštarauja įprastiniam kūrinio ar kito objekto naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisėtų tokios teisės turėtojų interesų.
- 25 Taigi, kaip matyti iš šios Direktyvos 2001/29 nuostatos formuluotės, šia nuostata tik patikslinamos teisės atgaminti išimčių ir apribojimų taikymo sąlygos, leidžiamos pagal šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalį, t. y. kad minėtos išimties ir apribojimai taikomi tik tam tikrais specialiais atvejais, kurie neprieštarauja įprastiniam saugomo kūrinio ar kito objekto naudojimui ir nepagrįstai nepažeidžia teisėtų teisių turėtojų interesų. Šios direktyvos 5 straipsnio 5 dalyje neapibrėžiamas šio straipsnio 2 dalyje išvardytų skirtingų išimčių ir apribojimų materialinis turinys, tačiau ji pradeda veikti tik tada, kai valstybės narės pradeda juos taikyti.
- 26 Todėl Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 5 dalis nedaro įtakos šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies nuostatų materialiniam turiniui ir, be kita ko, neišplečia tose nuostatose numatytų įvairių išimčių ir apribojimų apimties.
- 27 Be kita ko, iš Direktyvos 2001/29 44 konstatuojamosios dalies išplaukia, kad Sąjungos teisės aktu leidėjas ketino, tais atvejais, kai valstybės narės numato taikyti šioje direktyvoje nurodytas išimties ir apribojimus, dar labiau apriboti jų apimtį tada, kai kalbama apie tam tikrą naują kūrinį, kuriems taikoma autorių teisių apsauga, arba kitų saugomų objektų naudojimui. Tačiau nei nurodytoje minėtos direktyvos konstatuojamojoje dalyje, nei kitose jos nuostatose nenumatyta valstybių narių galimybė išplėsti tokių išimčių ir apribojimų apimtį.
- 28 Konkrečiai pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punktą valstybės narės gali nustatyti išimtinės autoriaus kūrinio atgaminimo teisės išimtį, kai atgaminama asmeniniam naudojimui bet kokioje laikmenoje ir atgaminantys fiziniai asmenys nesiekia tiesioginių ar netiesioginių komercinių tikslų (vadinamoji „kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtis“).
- 29 Taigi šioje nuostatoje aiškiai nekalbama apie teisėtą arba neteisėtą šaltinio, iš kurio gali būti atgaminamas kūrinys, pobūdį.
- 30 Todėl minėtos nuostatos formuluotę reikia aiškinti taikant siaurai, kaip nurodyta šio sprendimo 23 punkte.

- 31 Pagal tokį aiškinimą Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punktas turėtų būti suprantamas taip, kad kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtimi draudžiama autorių teisių turėtojams remtis prieš asmenis, kopijuojančius jų kūrinius asmeniniam naudojimui, savo išimtaine teise leisti arba drausti atgaminimą; tačiau pagal tokį aiškinimą ši nuostata neturėtų būti laikoma įpareigojančia autorių teisių turėtojus, viršijant šį aiškiai numatytą apribojimą, toleruoti jų teisių pažeidimus, kurie gali būti susiję su kopijavimu asmeniniam naudojimui.
- 32 Tokią išvadą, be kita ko, patvirtina Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkto kontekstas ir jo tikslai.
- 33 Šiuo atžvilgiu pabrėžtina, kad, pirma, iš Direktyvos 2001/29 32 konstatuojamosios dalies matyti, kad šios direktyvos 5 straipsnyje nustatytas išimčių sąrašas turi užtikrinti valstybių narių teisės tradicijų ir gero vidaus rinkos veikimo pusiausvyrą.
- 34 Tai reiškia, kad valstybės narės gali įtvirtinti šios direktyvos 5 straipsnyje numatytas skirtingas išimtis arba jų neįtvirtinti laikydamosi savo teisės tradicijų, tačiau, jeigu jos nusprendžia įtvirtinti tam tikrą išimtį, tokia išimtis turi būti taikoma nuosekliai, kad nebūtų pakenkta Direktyvos 2001/29 tikslams, kuriais siekiama užtikrinti gerą vidaus rinkos veikimą.
- 35 Taigi, jeigu valstybės narės galėtų priimti teisės aktą, kuriuo būtų leidžiama atgaminti asmeniniam naudojimui ir iš neteisėtų šaltinių, arba jo nepriimti, tai, akivaizdu, keltų grėsmę geram vidaus rinkos veikimui.
- 36 Antra, iš šios direktyvos 22 konstatuojamosios dalies matyti, kad deramos paramos kultūrai skleisti tikslo neturi būti siekiama aukojant griežtą teisių apsaugą arba toleruojant neteisėtus suklastotų ar piratinių kūrinių platinimo būdus.
- 37 Taigi neturėtų būti toleruojamas nacionalinis reglamentavimas, kuriame kopijavimas asmeniniam naudojimui iš teisėtų šaltinių visiškai neatskiriamas nuo kopijavimo asmeniniam naudojimui iš suklastotų ar piratinių šaltinių.
- 38 Be to, taikant nacionalinį reglamentavimą, kaip antai nagrinėjamą pagrindinėje byloje, pagal kurią situacija, kai šaltinis, iš kurio atgaminama asmeniniam naudojimui, yra teisėtas, neatskiriama nuo situacijos, kai šis šaltinis yra neteisėtas, gali būti pažeidžiamos tam tikros Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 5 dalyje nustatytos sąlygos.
- 39 Iš tikrųjų pripažinus, kad toks atgaminimas galimas iš neteisėtų šaltinių, būtų paskatinta prekyba suklastotais arba piratiniais kūrinių ir neišvengiamai sumažėtų teisėtų pardavimų arba kitokių sandorių, susijusių su saugomais kūrinių, nes būtų pakenkta normaliam jų eksploatavimui.
- 40 Kita vertus, dėl tokio nacionalinio reglamentavimo taikymo galėtų, atsižvelgiant į konstatavimą šio sprendimo 31 punkte, kilti nepagrįsta žala autorių teisių turėtojams.
- 41 Iš pateiktų paaiškinimų matyti, kad Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punktas turi būti aiškinamas taip, kad jis neapima situacijų, kai kopijuojama asmeniniam naudojimui iš neteisėtų šaltinių.
- 42 Atsižvelgdamas į tą patį Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 5 dalies kontekstą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat kelia klausimą, ar, vertinant nacionalinio reglamentavimo, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, suderinamumą su Sąjungos teise, reikia atsižvelgti į aplinkybę, kad šios direktyvos 6 straipsnyje numatytos techninės apsaugos priemonės, į kurias daroma nuoroda minėtos direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkte, neegzistuoja arba dar neegzistuoja tuo metu, kai įgyvendinamas šis reglamentavimas.

- 43 Šiuo atžvilgiu Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad techninėmis apsaugos priemonėmis, į kurias daroma nuoroda Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punkte, siekiama riboti veiksmus, kuriems atlikti nesuteiktas teisių turėtojų leidimas, t. y. užtikrinti tinkamą šios teisės nuostatos taikymą ir taip užkirsti kelią veiksams, kuriuos atliekant nesilaikoma šioje teisės nuostatoje įtvirtintų griežtų sąlygų (šiuo klausimu žr. Sprendimo *VG Wort ir kt.*, C-457/11–C-460/11, EU:C:2013:426, 51 punktą).
- 44 Be kita ko, kadangi valstybės narės, o ne teisių turėtojai nustato kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį ir leidžia tokio kopijavimo tikslais kūrinius ir kitus saugomus objektus taip naudoti, būtent dėl to valstybė narė, nustačiusi tokią išimtį ir leidusi kopijuoti asmeniniam naudojimui, privalo užtikrinti tinkamą minėtos išimties taikymą ir taip riboti veiksmus, kuriems atlikti negautas teisių turėtojų leidimas (šiuo klausimu žr. Sprendimo *VG Wort ir kt.*, EU:C:2013:426, 52 ir 53 punktus).
- 45 Taigi iš šio sprendimo 39 ir 40 punktų matyti, kad nacionaliniu reglamentavimu, kaip antai nagrinėjamu pagrindinėje byloje, pagal kurį situacija, kai šaltinis, iš kurio atgaminama asmeniniam naudojimui, yra teisėtas, neatskiriama nuo situacijos, kai šis šaltinis yra neteisėtas, negalima užtikrinti tinkamo kopijavimo asmeniniam naudojimui išimties taikymo. Aplinkybė, kad nėra jokių techninių apsaugos priemonių kovoti su neteisėtu kopijavimu asmeniniam naudojimui, nepaneigia šios išvados.
- 46 Iš to matyti, kad, vertinant nacionalinio reglamentavimo, kaip antai nagrinėjamo pagrindinėje byloje, suderinamumą su Sąjungos teise, nereikia atsižvelgti į tai, kad Direktyvos 2001/29 6 straipsnyje numatytos techninės apsaugos priemonės, į kurias daroma nuoroda minėtos direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkte, neegzistuoja arba dar neegzistuoja.
- 47 Pagaliau išvada, kurią Teisingumo Teismas padarė šio sprendimo 41 punkte, nepaneigiama dėl Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalis b punkte nurodytos „teisingos kompensacijos“ sąlygos.
- 48 Šiuo atžvilgiu pirmiausiai primintina, kad pagal šią nuostatą valstybės narės, nusprendusios savo nacionalinėje teisėje įtvirtinti kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį, turi numatyti „teisingos kompensacijos“ mokėjimą teisių turėtojams.
- 49 Be to, svarbu priminti, kad šios nuostatos aiškinimas, pagal kurį valstybės narės, įtvirtinusios tokią Sąjungos teisėje numatytą kopijavimo asmeniniam naudojimui išimtį, kurioje, remiantis šios direktyvos 35 ir 38 konstatuojamosiomis dalimis, „teisingos kompensacijos“ sąvoka sudaro esminį elementą, gali įtvirtinti nenuoseklius, nesuderintus ir – nelygu valstybė narė – varijuoti galinčius jos parametrus, pažeistų minėtos direktyvos tikslą suderinti tam tikrus autorių teisių ir gretutinių teisių aspektus informacinėje visuomenėje ir sutrukdyti konkurencijos iškraipymui vidaus rinkoje, kuri lemia valstybių narių teisės aktų skirtumai (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Padawan*, C-467/08, EU:C:2010:620, 35 ir 36 punktus).
- 50 Remiantis Teisingumo Teismo praktika, ši kompensacija skirta atlyginti autoriams už saugomų jų kūrinių kopijavimą asmeniniam naudojimui be jų leidimo, todėl ji turėtų būti laikoma atlygiu už žalą, kurią autoriai patiria dėl tokio kopijavimo be jų leidimo (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Padawan*, EU:C:2010:620, 30, 39 ir 40 punktus).
- 51 Taigi paprastai būtent tokią žalą sukėlęs asmuo, t. y. asmuo, kuris, nepaprašęs išankstinio teisių turėtojo leidimo, padaro saugomo kūrinio kopiją, privalo atlyginti padarytą žalą padengdamas teisių turėtojui mokėtiną kompensaciją (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Padawan*, EU:C:2010:620, 45 punktą ir Sprendimo *Stichting de Thuis kopie*, C-462/09, EU:C:2011:397, 26 punktą).
- 52 Vis dėlto Teisingumo Teismas pripažino, kad, atsižvelgiant į praktinius sunkumus, susijusius su tokia teisingos kompensacijos sistema, valstybėms narėms leidžiama, siekiant finansuoti teisingą kompensaciją, įtvirtinti mokesčių, kurių mokėtų ne suinteresuotieji privatūs asmenys, o subjektai, kurie šio mokesčio sumą atgauna per atgaminimo įrangos, aparatų ar laikmenų suteikimo kainą arba per

suteiktos atgaminimo paslaugos kainą, nes galiausiai šio mokesčio našta tenka tokią kainą mokančiam privačiam naudotojui (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Padawan*, EU:C:2010:620, 46 ir 48 punktus ir Sprendimo *Stichting de Thuiskopie*, EU:C:2011:397, 27 ir 28 punktus).

- 53 Antra, kaip matyti iš Direktyvos 2001/29 31 konstatuojamosios dalies, atitinkamos valstybės narės įtvirtinta mokesčio sistema turi išlaikyti deramą pusiausvyrą tarp teisingą kompensaciją gaunančių autorių ir saugomų objektų naudotojų teisių ir interesų.
- 54 Taigi mokesčio už kopijavimą asmeniniam naudojimui sistema, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, pagal kurią, kalbant apie teisingos kompensacijos, kurią reikia sumokėti jos gavėjams, apskaičiavimą, situacija, kai šaltinis, iš kurio atgaminama asmeniniam naudojimui, yra teisėtas, neatskiriama nuo situacijos, kai šis šaltinis yra neteisėtas, neužtikrinama pirmesniame šio sprendimo punkte nurodyta derama pusiausvyrą.
- 55 Iš tikrųjų tokioje sistemoje padaryta žala ir todėl teisingos kompensacijos, kurią reikia sumokėti jos gavėjams, suma apskaičiuojama remiantis žalos, padarytos autoriams dėl kopijavimo asmeniniam naudojimui tiek iš teisėto, tiek ir iš neteisėto šaltinio, kriterijumi. Taigi taip apskaičiuota suma galiausiai įtraukiama į kainą, kurią saugomų objektų naudotojai moka už atgaminimo asmeniniam naudojimui įrangos, aparatų ar laikmenų suteikimą jiems naudotis.
- 56 Taigi visi naudotojai, įsigyjantys tokios įrangos, aparatų ar laikmenų, netiesiogiai baudžiami, nes, sumokėdami mokesť, nustatytą neatsižvelgiant į tai, ar šaltinis, iš kurio atgaminama, yra teisėtas, ar ne, jie neišvengiamai prisideda prie žalos, padarytos dėl atgaminimo asmeniniam naudojimui iš neteisėto šaltinio, kuris neleidžiamas pagal Direktyvą 2001/29, atlyginimo ir todėl patiria nemenkų papildomų išlaidų, kad galėtų daryti kopijas asmeniniam naudojimui, kurios patenka į šios direktyvos 5 straipsnio 2 dalies b punkte numatytos išimties taikymo sritį.
- 57 Taigi tokia situacija neturėtų būti laikoma tenkinančia deramos pusiausvyros tarp tinkamos kompensacijos gavėjų teisių ir interesų ir minėtų naudotojų teisių ir interesų sąlyga.
- 58 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį ir antrąjį klausimus reikia atsakyti taip: Sąjungos teisė, būtent Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punktas, siejamas su šio straipsnio 5 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiamas nacionalinis reglamentavimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurią situacija, kai šaltinis, iš kurio atgaminama asmeniniam naudojimui, yra teisėtas, neatskiriama nuo situacijos, kai šis šaltinis yra neteisėtas.

Dėl trečiojo klausimo

- 59 Trečiuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyva 2004/48 turi būti aiškinama taip, kad ji gali būti taikoma procedūrai, kaip antai nagrinėjamai pagrindinėje byloje, kai sumokėti teisingą kompensaciją turintys asmenys prašo, kad minėtas teismas priimtų sprendimą, nepalankų organizacijai, kuri atsako už tokio atlyginimo surinkimą ir paskirstymą autorių teisių turėtojams ir kuri prieštarauja tokiam prašymui.
- 60 Reikia priminti, kad Direktyva 2004/48, kaip matyti iš jos 1 straipsnio, siekiama nustatant priemones, procedūras ir gynybos būdus valstybėse narėse užtikrinti intelektinės nuosavybės teisių gynimą.
- 61 Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 2004/48 nuostatos skirtos reglamentuoti ne visiems su intelektinės nuosavybės teisėmis susijusiems aspektams, o tik tiems, kurie susiję su, pirma, šių teisių laikymosi užtikrinimu ir, antra, su kėsanimusi į jas, ir jomis reikalaujama užtikrinti, kad egzistotų veiksmingi teisių gynybos būdai, skirti tam, kad būtų užkirstas kelias bet kokiam kėsanimuisi į esamą

intelektinės nuosavybės teisę, kad toks kėsinimasis būtų nutrauktas ar kad būtų taikomos atkuriamosios priemonės (žr. Sprendimo *Bericap Záródástechnikai*, C-180/11, EU:C:2012:717, 75 punktą).

- 62 Be to, iš Direktyvos 2004/48 2 straipsnio 1 dalies matyti, kad direktyvos nuostatomis tik užtikrinamas įvairių teisių, kuriomis naudojasi intelektinės nuosavybės teisės įgiję asmenys, t. y. tokių teisių savininkai, laikymasis ir jos negali būti aiškinamos kaip reglamentuojančios įvairias priemones ir procedūras, kurios skirtos asmenims, kurie patys nėra tokių teisių turėtojai, ir kurios nesusijusios tik su kėsinimusi į tokias teises (šiuo klausimu žr. Sprendimo *Bericap Záródástechnikai*, EU:C:2012:717, 77 punktą).
- 63 Taigi procedūra, kaip antai nagrinėjama pagrindinėje byloje, susijusi su kopijavimo asmeniniam naudojimui išimties sistemos apimtimi ir jos padariniais teisingos kompensacijos, kurią turi mokėti tuščių laikmenų importuotojai ir (arba) mokėtojai pagal Direktyvos 2001/29 5 straipsnio 2 dalies b punktą, surinkimui ir paskirstymui, pradedama ne ieškiniu, kurį pareiškia teisių turėtojai, siekdami išvengti bet kokio kėsinimosi į egzistuojančią intelektinės nuosavybės teisę, jį nutraukti arba užkirsti jam kelią, bet ieškiniu, kurį ūkio subjektai pareiškia dėl teisingos kompensacijos, kurią jie turi mokėti.
- 64 Tokiomis aplinkybėmis Direktyva 2004/48 neturėtų būti taikoma.
- 65 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, į trečiąjį klausimą reikia atsakyti: Direktyva 2004/48 turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma procedūrai, kaip antai nagrinėjamai pagrindinėje byloje, kai teisingą kompensaciją turintys sumokėti asmenys prašo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priimtų sprendimą, nepalankų organizacijai, kuri atsako už tokio atlyginimo surinkimą ir paskirstymą autorių teisių turėtojams ir kuri prieštarauja tokiam prašymui.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

- 66 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikuso teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (ketvirtoji kolegija) nusprendžia:

- 1. Sąjungos teisė, būtent 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 5 straipsnio 2 dalies b punktas, siejamas su šio straipsnio 5 dalimi, turi būti aiškinama taip, kad ja draudžiamas nacionalinis reglamentavimas, kaip antai nagrinėjamas pagrindinėje byloje, pagal kurią situacija, kai šaltinis, iš kurio atgaminama asmeniniam naudojimui, yra teisėtas, neatskiriama nuo situacijos, kai šis šaltinis yra neteisėtas.**
- 2. 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/48/EB dėl intelektinės nuosavybės teisių gynimo turi būti aiškinama taip, kad ji netaikoma procedūrai, kaip antai nagrinėjamai pagrindinėje byloje, kai teisingą kompensaciją turintys sumokėti asmenys prašo, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas priimtų sprendimą, nepalankų organizacijai, kuri atsako už tokio atlyginimo surinkimą ir paskirstymą autorių teisių turėtojams ir kuri prieštarauja tokiam prašymui.**

Parašai.